EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

18. november 2004 *

Kohtuasjas C-126/03,

mille esemeks on EÜ artikli 226 alusel esitatud liikmesriigi kohustuse rikkumise hagi, mis esitati 20. märtsil 2003,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: K. Wiedner, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Saksamaa Liitvabariik, esindaja: W.-D. Plessing, keda abistas *Rechtsanwalt* H.-J. Prieß,

kostja,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees P. Jann (ettekandja), kohtunikud A. Rosas, R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts ja K. Schiemann,

kohtujurist: L. A. Geelhoed,
kohtusekretär: kohtusekretäri asetäitja H. von Holstein,

arvestades kirjalikus menetluses ja 26. mai 2004. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 24. juuni 2004. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Euroopa Ühenduste Komisjon palub Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Müncheni linn sõlmis lepingu jäätmete veoks Donauwaldi (Saksamaa) piirkonna kogumis-

punktidest Põhja-Müncheni soojuselektrijaama nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiivi 92/50/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike teenuslepingute sõlmimise kord (EÜT L 209, lk 1; ELT eriväljaanne 06/01, lk 322), artikliga 8 koostoimes artikli 11 lõikega 1 kehtestatud menetlusreegleid rikkudes, on Saksamaa Liitvabariik rikkunud sellest direktiivist tulenevaid kohustusi.

Õiguslik raamistik

Direktiivi 92/50 artikli 1 punkti a kohaselt on „riiklikud teenuslepingud [...] teenuseosutaja ja tellija vahel kirjalikult sõlmitud rahaliste huvidega seotud lepingud", välja arvatud selle sätte alapunktides i–ix nimetatud lepingud.

Sama direktiivi artikli 1 punkti b kohaselt on „tellija [...] riik, piirkondlikud või kohalikud omavalitsused, avalik-õiguslikud isikud ning ühest või mitmest kõnealusest organist või avalik-õiguslikust isikust koosnevad ühendused".

Direktiivi 92/50 artikli 8 kohaselt sõlmitakse „[l]epingud, mille objektiks on I A lisas loetletud teenused, [...] kooskõlas III–VI jaotise sätetega".

5 Direktiivi 92/50 artikli 11 lõikes 1 on sätestatud, et tellijad kasutavad riiklike teenuslepingute sõlmimisel direktiivi artikli 1 punktides d, e ja f määratletud avatud, piiratud või läbirääkimistega menetlusi.

Asjaolud ja kohtueelne menetlus

6 Müncheni linn, kes käitab Põhja-Müncheni soojuselektrijaama, sõlmis 1997. aastal eraõigusliku äriühinguga Rethmann Entsorgungswirtschaft GmbH & Co. KG (edaspidi „Rethmann") lepingu, millega ta kohustus usaldama sellele äriühingule jäätmeveo kogumispunktidest kuni selle soojuselektrijaamani, kui Münchenil õnnestub saada Donauwaldi regiooni jäätmete kõrvaldamise leping, mille jaoks Abfallwirtschaftsgesellschaft Donau-Wald mbH (edaspidi „AWG Donau-Wald") korraldas pakkumismenetluse, millele Müncheni linn oli vastanud.

7 Olles selle lepingu saanud, sõlmis Müncheni linn vastavalt Rethmanniga sõlmitud kokkuleppele viimasega jäätmeveolepingu ilma, et selle lepingu sõlmimiseks oleks vastavalt direktiivile 92/50 korraldatud pakkumismenetlust.

8 Pärast seda, kui komisjon oli Saksamaa Liitvabariigile andnud võimaluse esitada selle kohta oma märkusi, saatis komisjon 25. juulil 2001 sellele liikmesriigile põhjendatud arvamuse, milles märkis, et leping jäätmete veoks Donauwaldi piirkonna

kogumispunktidest Põhja-Müncheni soojuselektrijaama (edaspidi „vaidlusalune leping") oleks tulnud sõlmida hanketeate avaldamisega Euroopa Liidu Teatajas kooskõlas direktiiviga 92/50. Komisjon kutsus liikmesriiki üles ühenduse õigusest tulenevaid kohustusi täitma kahekuuse tähtaja jooksul alates selle arvamuse kättesaamisest. Saksamaa ametivõimud vaidlesid 30. oktoobri 2001. aasta kirjas vastu sellele, et nad on oma kohustusi rikkunud, mille järel esitas komisjon käesoleva hagi.

Hagi

Rikkumine

9 Komisjon esitab oma hagi toetuseks üheainsa väite, mis tuleneb direktiivi 92/50 artikli 8 koostoimes sama direktiivi artikli 11 lõikega 1 rikkumisest, kuna Müncheni linn ei korraldanud vaidlusaluse lepingu sõlmimiseks pakkumismenetlust.

10 Sellega seoses tuleb meenutada, et direktiivi 92/50 artikli 8 kohaselt koostoimes sama direktiivi artikli 11 lõikega 1 sõlmitakse lepingud, mille objektiks on I A lisas loetletud teenused, kooskõlas III–VI jaotise sätetega, kasutades selle direktiivi tähenduses avatud, piiratud või läbirääkimistega menetlust.

11 Selles kontekstis on direktiivi 92/50 artikli 1 punktis a „riiklikud teenuslepingud" määratletud kui teenuseosutaja ja tellija vahel kirjalikult sõlmitud rahaliste huvidega seotud lepingud.

12 Direktiivi 92/50 artikli 1 punktis b on „tellija" määratletud kui „riik, piirkondlikud või kohalikud omavalitsused, avalik-õiguslikud isikud ning ühest või mitmest kõnealusest organist või avalik-õiguslikust isikust koosnevad ühendused".

13 Seega sätestatakse direktiivi 92/50 artiklis 8 koostoimes sama direktiivi artikli 1 punktidega a ja b ning artikli 11 lõikega 1, et teenuseosutaja ja piirkondliku omavalitsuse vahel kirjalikult sõlmitud rahaliste huvidega seotud lepingud tuleb sõlmida käesoleva direktiivi tähenduses avatud, piiratud või läbirääkimistega menetlust kasutades niipea, kui need käsitlevad direktiivi I A lisas loetletud teenuseid.

14 Käesoleval juhul tuleb tõdeda, et vaidlusalune leping on direktiivi 92/50 artiklite 8 ja 11 tähenduses riiklik leping, mis oleks tulnud sõlmida kooskõlas antud direktiivi III–VI jaotise sätetega.

15 Tegelikult puudutab Müncheni linna ja Rethmanni vahel sõlmitud leping, mille alusel viimane kohustus vedama jäätmed Donauwaldi piirkonna kogumispunktidest Põhja-Müncheni soojuselektrijaama, direktiivi I A lisas loetletud teenust, mida äriühing pakub piirkondlikule omavalitsusele. Seega on tegu rahaliste huvidega seotud lepinguga, mis on sõlmitud kirjalikult teenuseosutaja ja tellija vahel.

16 Seega ei saa nõustuda Saksamaa valitsuse esitatud argumendiga, et vaidlusalust lepingut ei saa lugeda direktiivi 92/50 artiklite 8 ja 11 tähenduses riiklikuks lepinguks.

17 Kõigepealt väidab Saksamaa valitsus, et vaidlusaluse lepinguga seonduvalt ei ole Müncheni linn „tellija" direktiivi 92/50 artikli 1 punkti b tähenduses ja et see leping ei ole „riiklik teenusleping" sama direktiivi artikli 1 punkti a tähenduses. Saksamaa valitsuse sõnul ei ole antud leping hõlmatud Müncheni linna tegevusega üldistes huvides, vaid pigem selgelt eristatava ning konkurentsile allutatud iseseisva majandustegevusega, nimelt Põhja-Müncheni soojuselektrijaama käitamisega.

18 Sellega seoses tuleb vastata, et direktiivi 92/50 artikli 1 punkti b kohaselt on piirkondlikud omavalitsused juba määratluse kohaselt tellijad. Kohtupraktikast tuleneb, et direktiivi artikli 1 punkt a ei tee vahet tellija sõlmitud riiklikel lepingutel, mis on sõlmitud üldiste huvidega seotud ülesande täitmiseks, ja nendel lepingutel, millel puudub seos sellise ülesandega (vt analoogia alusel seoses nõukogu 14. juuni 1993. aasta direktiiviga 93/37/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike ehitustööle-pingute sõlmimise kord (EÜT L 199, lk 54; ELT eriväljaanne 06/02, lk 163), 15. jaanuari 1998. aasta otsus kohtuasjas C-44/96: Mannesmann Anlagenbau Austria jt, EKL 1998, lk I-73, punkt 32). Samuti ei oma tähtsust, et tellija kavatseb ise käituda teenuseosutajana ja et asjaomase lepinguga kavatsetakse selle raames üks osa tema tegevusest kolmandale isikule edasi volitada. Tegelikult ei ole välistatud, et tellija otsus selle kolmanda isiku valimiseks põhineb muudel kui majanduslikel kaalutlustel. Sellest tuleneb, et vaatamata vaidlusaluse lepingu laadile ja kontekstile, on see direktiivi 92/50 artikli 1 punkti a tähenduses „riiklik teenusleping".

19 Mis puudutab argumenti, et Rethmanni teostatav jäätmevedu oleks lõpuks kaks korda pakkumismenetluse esemeks, siis piisab märkimisest, et see tegevus puudutab tegelikult kahte erinevat riiklikku lepingut — Müncheni linna sõlmitavat ning AWG Donau-Wald'i sõlmitavat, mis puudutab üldisemat jäätmete kõrvaldamist Donau-waldi piirkonnas —, mille mõlema sõlmimiseks tuli korraldada pakkumismenetlus, ja et direktiivi 92/50 kohaldamine allutab Rethmanni pakutava teenuse kahele järjestikusele pakkumismenetlusele.

20 Mis puudutab argumenti, et käesoleval juhul ei kasutata Müncheni linna avalikke vahendeid, piisab sedastamisest, et selline kasutamine ei ole direktiivi 92/50 artiklite 8 ja 11 tähenduses riikliku lepingu olemasolu tingimuseks.

21 Saksamaa valitsus väidab muu hulgas, et vaidlusalune leping kui leping, mis on sõlmitud eesmärgiga sellest tulenevad õigused ja kohustused kolmandatele isikutele edasi võõrandada, ei kuulu direktiivi 92/50 kohaldamisalasse selle direktiivi artikli 1 punkti a alapunkti ii alusel koostoimes nõukogu 14. juuni 1993. aasta sektoraalse direktiivi 93/38/EMÜ, millega kooskõlastatakse veevarustus-, energeetika-, transpordi- ja telekommunikatsioonisektoris tegutsevate tellijate hankemenetlused (EÜT L 199, lk 84; ELT eriväljaanne 06/02, lk 194), artikliga 7. Sellega seoses, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 34 märkis, tuleb sedastada, et direktiivi 92/50 artikli 1 punkti a alapunktiga ii välistatakse selle kohaldamisalast direktiivi 93/38 kohaldamisalas olevad lepingud, kuna ühenduse seadusandja soovis, et neid lepinguid puudutaks vaid direktiiv 93/38. Sektoraalse direktiivi 93/38 artiklis 7 sätestatud erand kehtib seega vaid juhul, kui asjaomane leping kuulub selle direktiivi kohaldamisalasse. Niivõrd, kuivõrd see leping ei puuduta sektoraalse direktiivi 93/38 artikli 2 lõikes 2 sätestatud tegevusi, ei saa sama direktiivi artikliga 7 kehtestatud erandit käesolevas asjas kohaldada.

22 Lisaks sellele väidab Saksamaa valitsus, et praktikas oleks olnud võimatu sõlmida vaidlusalust lepingut kooskõlas direktiivi 92/50 III–VI jaotisega, kuna näitamaks oma tehnilisi võimalusi selle direktiivi artikli 32 lõike 2 punktide c ja h tähenduses AWG Donau-Wald'i korraldatud pakkumismenetluse ajal, oleks Müncheni linn pidanud oma pakkumise esitamise hetkel teatama allhankija nime. Sellega seoses tuleb sedastada, et on tõsi, et teenuseosutaja, kes soovib pakkumismenetluses osalemiseks tõendada temaga otseselt või kaudselt seotud üksuste või äriühingute tehnilisi võimalusi, peab tõendama, et tema käsutuses on tegelikult nende talle otseselt mittekuuluvate üksuste või äriühingute vahendid, mis on lepingu täitmiseks vajalikud (vt selle kohta 2. detsembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-176/98: Holst Italia, EKL 1999, lk I-8607, punkt 29; 12. juuli 2001. aasta otsus kohtuasjas C-399/98: Ordine degli Achitetti jt, EKL 2001, lk I-5409, punkt 92, ja 18. märtsi 2004. aasta otsus kohtuasjas C-314/01: Siemens ja ARGE Telekom, EKL 2004, lk I-2549, punkt 44). Käesolevas asjas oleks Müncheni linnal igal juhul olnud võimalik pakkumismenetluse algatamise ning tema pakkumise esitamise vahel läbi viia direktiivi 92/50 artikli 20 tähenduses kiirendatud piiratud menetlus.

23 Saksamaa valitsus märgib, et vaidlusaluse lepingu saanuks sõlmida direktiivi 92/50 artikli 11 lõike 3 punkti d alusel läbirääkimistega menetluse teel hanketeadet avaldamata. Sellega seoses tuleb meenutada, et kuna direktiivi 92/50 artikli 11 lõikes 3 sätestatu on erandiks nendest normidest, mis on kehtestatud EÜ asutamislepinguga tagatud õiguste tagamiseks riiklike teenuslepingute valdkonnas, tuleb seda kitsalt tõlgendada, ning isik, kes soovib sellele erandile tugineda, peab tõendama, et erandi kasutamist õigustav erakorraline olukord tõepoolest eksisteerib (vt 10. aprilli 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-20/01 ja C-28/01: komisjon *v.* Saksamaa, EKL 2003, lk I-3609, punkt 58). Seega on selle artikli 11 lõike 3 punkti d kasutamiseks vajalik kolme tingimuse samaaegne esinemine. See eeldab ettenägematut sündmust, kiireloomulist olukorda, mis ei ole teiste menetlustega nõutud tähtaegadega kooskõlas, ning põhjuslikku seost ettenägematu sündmuse ning selle tagajärjel tekkinud kiireloomulise olukorra vahel (vt seoses nõukogu 26. juuli 1971. aasta direktiiviga 71/305/EMÜ riiklike ehitustöölepingute sõlmimise menetluste kooskõlastamise kohta (EÜT L 185, lk 5) 2. augusti 1993. aasta otsus kohtuasjas C-107/92: komisjon *v.* Itaalia, EKL 1993, lk I-4655, punkt 12, ja 28. märtsi

1996. aasta otsus kohtuasjas C-318/94: komisjon *v.* Saksamaa, EKL 1996, lk I-1949, punkt 14). Siinses asjas, nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 22 märgiti, oleks Müncheni linnal olnud võimalik läbi viia kiirendatud piiratud menetlus (vt seoses direktiiviga 71/305 18. märtsi 1992. aasta otsus kohtuasjas C-24/91: komisjon *v.* Hispaania, EKL 1992, lk I-1989, punkt 14, ja eespool viidatud kohtuotsus komisjon *v.* Itaalia, punkt 13). Sellest tuleneb, et Saksamaa Liitvabariik ei ole tõendanud, et esineb kiireloomuline olukord.

24 Arvestades eelnevat, tuleb sedastada, et kuna Müncheni linn sõlmis lepingu jäätmete veoks Donauwaldi piirkonna kogumispunktidest Põhja-Müncheni soojuselektrijaama direktiivi 92/50 artikliga 8 koostoimes artikli 11 lõikega 1 kehtestatud menetlusreegleid rikkudes, on Saksamaa Liitvabariik rikkunud sellest direktiivist tulenevaid kohustusi.

Kohustuste rikkumist tuvastava kohtuotsuse tagajärjed

25 Saksamaa valitsus väidab, et juhul kui tuvastatakse kohustuste rikkumine, ei ole Saksamaa Liitvabariik kohustatud juba sõlmitud lepingut üles ütlema.

26 Sellega seoses piisab märkimisest, et isegi kui EÜ artikli 226 alusel toimuva liikmesriigi kohustuse rikkumise menetluse raames peab Euroopa Kohus üksnes tuvastama, et teatavat ühenduse õiguse normi rikuti, peab asjaomane liikmesriik EÜ asutamislepingu artikli 228 lõike 1 alusel võtma meetmeid Euroopa Kohtu otsuse täitmiseks.

Kohtukulud

127 Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Saksamaa Liitvabariik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud temalt välja mõista.

Esitatud põhjendustest lähtuvalt Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Kuna Müncheni linn sõlmis lepingu jäätmete veoks Donauwaldi piirkonna kogumispunktidest Põhja-Müncheni soojuselektrijaama nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiivi 92/50/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike teenuslepingute sõlmimise kord, artikliga 8 koostoimes artikli 11 lõikega 1 kehtestatud menetlusreegleid rikkudes, on Saksamaa Liitvabariik rikkunud sellest direktiivist tulenevaid kohustusi.**

2. **Mõista kohtukulud välja Saksamaa Liitvabariigilt.**

Allkirjad